

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет лінгвістики та перекладу
Кафедра педагогіки та психології**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ**

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

В збірнику наведені матеріали, які докладалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя» (м.Одеса, 14-15 вересня 2023р.), висвітлюються: результати науково-практичної діяльності Міжнародного гуманітарного університету й інших ЗВО та організацій України і зарубіжжя.

Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (14-15 вересня 2023р.), м. Одеса. – Міжнародний гуманітарний університет. 338 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії

Ківалов Сергій Васильович - Президент Міжнародного гуманітарного університету, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови редакційної колегії:

Громовенко Костянтин Вікторович – ректор Міжнародного гуманітарного університету, професор, доктор юридичних наук, заслужений юрист України;

Лефтеров Василь Олександрович – перший проректор Міжнародного гуманітарного університету, професор, доктор психологічних наук.

Секретар редакційної колегії

Бедан Вікторія Борисівна – начальниця відділу аспірантури та науково-дослідної роботи Міжнародного гуманітарного університету, в. о. завідувача кафедри педагогіки та психології, доцент, кандидат психологічних наук.

Члени редакційної колегії:

Адамова Ганна Володимирівна – декан факультету лінгвістики та перекладу, Міжнародний гуманітарний університету;

Боринштейн Євген Русланович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Волошенков Борис Олексійович, викладач кафедри педагогіки та психології Міжнародний гуманітарний університет;

Єрмакова Світлана Станіславівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор педагогічних наук, професор Міжнародний гуманітарний університет;

Жигалкіна Наталія Віталіївна – доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, Міжнародний гуманітарний університет;

Іванова Оксана Станіславівна - кандидат філософських наук доцент, Міжнародний гуманітарний університет.

Казанжи Марія Йосипівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор психологічних наук, професор, Міжнародний гуманітарний університет;

Кічук Надія Василівна - дійсний член Академії вищої освіти України та Міжнародної академії педагогічних і соціальних наук, доктор педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету, Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

Косенко Корнелія Артурівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор медичних наук, Міжнародний гуманітарний університет;

Максименко Юрій Борисович - доктор психологічних наук, професор, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Поплавська Єва Вадимівна – доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук Міжнародний гуманітарний університет;

Райчева Лариса Іванівна – начальниця навчального відділу, кандидат економічних наук, доцент, Міжнародний гуманітарний університет;

Тімченко Олександр Володимирович - доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології, Національний університет цивільного захисту України.

Рекомендовано до друку Вченою Радою МГУ
(Протокол № 1 від 21 вересня 2023р.)

Тези доповідей надруковано в авторській редакції. Автори матеріалів несуть відповідальність за вірогідність наведених відомостей, точність даних за цитованою літературою та за використання даних, що не підлягають відкритій публікації.

Шарапановська Ю. В.

*директор Фахового коледжу,
Міжнародний гуманітарний університет*

Єрмакова С. О.

*студентка I курсу
Фахового коледжу Міжнародний гуманітарний університет*

НООСФЕРНІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ

Ноосферна економіка і соціальна політика, що працюють на основі планетарного ресурсу – ноосфери, сьогодні стають підставою глобалізації інтеграційних корпоративних процесів. Відтак, управління є обов'язковою частиною будь-якої суспільної взаємодії й належить до найдавніших винаходів людства. Управління може здійснюватися у різних системах: людина-людина, людина-машина, людина-природа.

Останнім часом в теорії управління в контексті «людина-людина» виокремився такий його різновид як адаптивне управління. Витоки адаптивного управління починаються з часів появи й застосування управлінських впливів для регулювання взаємовідносин людей. Важливою історичною віхою у розвитку адаптивних засад управління були здобутки школи людських відносин американського соціолога і психолога Е. Мейо. Він запропонував розглядати будь-яку організацію як певну соціальну систему, що має інтегровану соціальну структуру. Таким чином, Е. Мейо виявив нову управлінську функцію, яка стосувалася людського фактору й стала іменуватися «управління персоналом». З розвитком цієї школи пов'язані також імена Мері Паркер Фоллет (США, визначила управління як виконання робіт за допомогою інших осіб, роль особистості в ефективності виробництва) [2], Дугласа МакГрегора (теорія „Х” та „У” – різні уявлення керівників про ставлення виконавців до праці), Ф. Герцберга (теорія мотиваційної гігієни), Р. Лайкерта (теорія організаційних модельних

систем), С. Арджиріса (теорія групового навчання), А. Маслоу (теорія ієрархії потреб)) [3], Р. Блейка, Дж. Мутона (баланс між виробничими й соціальними потребами).

Наукові дослідження школи людських відносин, що розвивалася на тлі розвитку поведінкових наук, створили наукове підґрунтя для виділення адаптивного управління в окремий різновид. Науковці по-різному розглядають еволюцію адаптивного управління соціальними системами. Так, О. Мойсєєв вважає адаптивність природною якістю управління. Поруч із адаптивністю він виділяє такі характеристики управління, як релевантність, цінність, цілеспрямованість, активність, превентивність, прогностичність, інтеграція, консолідація, мотиваційність, демократичність, партисипативність, гуманність, людяність, особистісна орієнтованість. На думку вченого, можна моделювати проявлення різних характеристик управління в залежності від потреб організації [4, с. 95–97].

Г. Полякова виділяє три періоди становлення й розвитку адаптивного управління. Специфікою адаптивних систем освіти й управління ними, на її думку, є розгляд таких процесів, як мотивація, стимулювання, соціальна адаптація, взаємодія, самоуправління [3, с. 7].

Вченими-практиками (Т. Давиденко, Н. Капустіним, Т. Шамовою, Є. Ямбургом) розроблена й досліджується *адаптивна освітня система* [2], що спроможна допомогти кожному студенту досягти оптимального рівня інтелектуального розвитку згідно природних задатків та здібностей. Навчальний заклад з адаптивною освітньою системою називається адаптивним [1, с. 354], а управління такою освітньою установою вважається адаптивним. Отже науковцями висувається нагальна необхідність уведення і розробки *адаптивного управління педагогічними системами для управління адаптивним навчальним закладом*.

Західні вчені, у свою чергу, теж розглядають зміни в управлінні організаціями з *позицій адаптивності* у контексті *ноосферної парадигми*. Так, англійські дослідники Т. Берне та Г. Сталкер [4, с. 345] досліджували

взаємозв'язок між організаційною структурою підприємства й швидкістю змін оточуючого середовища. Ними встановлено, що за різної швидкості зовнішніх змін треба використовувати адекватні організаційні ноосферні структури: від бюрократичної до адаптивної, включаючи і проміжні форми. Дослідники С. Девіс та П. Лоуренс впевнюють у неможливості застосування чистих адаптивних структур без бюрократичних для оптимального управління освітньою установою в мінливих умовах. Вони доводять, що рухомість зв'язків забезпечується не тільки адаптивними структурами, але й гнучким керівництвом, що набуває адаптивного характеру. Отож *адаптивне керівництво викладача у процесі професійної підготовки студентів* розглядається нами як здатність педагога обирати й поєднувати різні стилі моніторингу професійної підготовки у контексті природовідповідності на засадах ноосферної парадигми проте залежно від освітньої ситуації. При цьому підвищення адаптивності керівництва досягається за рахунок, наприклад, переформування творчих груп, перепроєктування завдань або модифікації навчальних курсів.

Висновки. Вищезазначене підтверджує, що джерелом адаптивного управління науковці вважають інноваційну модель організації професійної підготовки, яка вибудовується з фізичної природи, адже результатом процесів моделювання й конструювання є штучні системи, що тільки частково спроможні спрямувати розвиток за природнім шляхом.

Список використаної літератури

1. Єльнікова Г.В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 2005.– 641 с.
2. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління: курс лекцій / Єльнікова Г.В. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2004. – 128 с.
3. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование личности / Маслоу А.; Пер. с англ., Предисл. Г.А. Балла. - Киев-Донецк, 1994. — 52с.
4. Мескон М.Х. Основы менеджмента / Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф.; пер. с англ. - М.: «Дело», 1992. – 702 с.